

6. IX. 70 B. H

# ДРЕВНИЯТ ЧОВЕК ПО НАШИТЕ ЗЕМИ

Преки доказателства (т. е. костни останки) за съществуването на древен човек (питекантропуси и неандерталци) по нашите земи засега няма. В това отношение нашата палеоантропологическа наука се намира в незавидно положение в сравнение не само с поотдалечените европейски и извън европейски страни, но и с всички наши съседи. Костни останки от древни хора са открити в Югославия (неандерталци от Крапина), Гърция (неандерталци от Петралова). Кости на неандерталци са открити в почти всички европейски страни (Франция — около 20 находища, Англия, Белгия — 4 находища, Германия, Испания, Италия, Чехословакия — няколко находища, Унгария). Що се касае до костни находища, отнасящи се до питекантропусите или най-древните хора, засега са известни само 2, които броят общо 3 индивида — хайделбергският човек и наскоро откритият питекантропус в Унгария, който се отличава с характерно съчетание от примитивни и прогресивни белези.

В някои наши съседни страни са открити останки от измрели висши човекоподобни маймуни от

терциера: в Румъния — ореопитекус, в Турция — акарапитекус. От европейските страни подобни находки са направени във Франция, Италия, Испания, Германия, Унгария, Австрия.

За разпространението на древните хора ние черпим сведения не само от палеоантропологическите факти, но и от следите на тяхната жизнена дейност. В това отношение България може да се похвали с голямо изобилие от находища на древнокаменни оръдия, принадлежащи към различни културни хоризонти — шелски, ашелски оръдия, ранни и късни мустерски оръдия, оръдия и произведения на изкуството от палеолита.

Голям брой находища на ашелски оръдия са открити по течението на река Дунав и по други места в нашата страна. Този факт доказва безспорно съществуването на питекантропуси по нашите земи, независимо от липсата на фосилни доказателства. Носители на ашелската (и предшествуващата я шелска култура) са именно най-древните хора или групата на питекантропусите, която е засвидетелствувана палеоан-

тропологически не само в Европа (Мауер и Бертешьольш), но и в Азия (о-в Ява, Китай), Африка (находището Олдувай, Герифин). Очевидно най-древният човек се е отличавал с много широко географско разпространение и неговото присъствие по нашите земи е напълно закономерно явление. Голямото изобилие на ашелски оръдия, както и тяхното широко разпространение по територията на страната ни, ясно доказва, че тя е била обитавана от древни хоминиди от типа на питекантропусите. Разбира се, поради пълната липса на всякакви фосилни материали ние нямаме абсолютно никаква представа за физическия облик на тези питекантропуси.

На територията на нашата страна са живяли също и неандерталци, за което можем да съдим по голямото количество разнообразни и разновъзрастни мустерски оръдия, открити на различни места, по-специално в някои пещери (край Търново, край Карлуково и др.). Независимо от липсата на палеоантропологични находки, отнасящи се до неандерталския стадий от човешката ево-

люция въз основа на тези археологически данни, които са не само сравнително доста богати, но и се отличават с голяма представителност за културата на неандерталците (мустерска култура) ние имаме пълно основание да заключим, че на територията на България са живяли не само питекантропуси, но и неандерталци. Типичните образци на тяхната каменна култура, открити в нашите пещери, са безспорно свидетелство за съществуването им тук.

Точната геологическа възраст на различните находища на древнокаменни оръдия от ашелски и мустерски тип по нашите земи не е определена в повечето случаи и засега е по-добре да се въздържа да фиксираме времето, през което са живяли най-древните хора в България. Но по принцип тази възраст според стадия трябва да съответствува (как

то показват досегашните данни) на геологическата възраст на питекантропусите и неандерталците в другите части на света.

Има данни и за съществуването на къснопалеолитни хора на територията на България, а по-късно тук се появява мезолитна, неолитна, метална култура. По този начин ние имаме всичкото основание да приемем, че нашите земи винаги са били заселени от представителите на човешкия род и то по почти цялото протежение на неговата филогенетическа история. За сега липсват само указания за присъствието на австралопитекусите — вероятните най-древни представители на човешкия ствол, както и на третичните предхоминиди — нашите най-древни прародители.

Д-р ЕМАНУИЛ АНГЕЛОВ

научно-популярно четиво